

*Dr hab. Lech Płotkowski, profesor nadzwyczajny
W Uniwersytecie Łódzkim
Adres do korespondencji:
05-520 Konstancin-Jeziorna
Obory 25
Tel. 502 055 006*

RECENZJA

dorobku naukowego oraz działalności dydaktycznej i organizacyjnej dra inż. Adama Zydronia

w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk leśnych

Podstawę formalną wykonania recenzji stanowi pismo sekretarza Rady Naukowej Instytutu Badawczego Leśnictwa z dnia 21 września br. – dr hab. Iwony Skrzecz, informujące o wyznaczeniu mnie przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów (pismo z dnia 5 września 2016 r.) na recenzenta w Komisji habilitacyjnej powołanej w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dra inż. Adama Zydronia, wszczętego w dniu 3 czerwca 2016 r., w dziedzinie nauk leśnych, w dyscyplinie leśnictwo. W załączniku do umowy określono szczegółowo zakres zlecenia, a mianowicie:

- 1) zapoznanie się z dokumentacją sprawy,
- 2) przygotowanie recenzji,
- 3) sporządzenie opinii w sprawie nadania lub odmowy nadania stopnia doktora habilitowanego dr. inż. Adamowi Zydroniowi.

1. Informacje ogólne

Pan dr inż. Adam Zydrzeń urodził się 14 października 1972 r. w Tychach. Wymieniony jest absolwentem Wydziału Leśnego b. Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, na którym w 1997 r. uzyskał stopień magistra inżyniera na kierunku Leśnictwo. Bezpośrednio po studiach został zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Melioracji, Kształtowania Środowiska i Geodezji na Wydziale Melioracji i Inżynierii Środowiska b. Akademii Rolniczej w Poznaniu.

W 2006 r. dr inż. Adam Zydrzeń uzyskał stopień doktora nauk leśnych na Wydziale Leśnym Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, na podstawie rozprawy pt. „Problemy wartościowej wyceny nieruchomości leśnych po transformacji ustrojowej w Polsce”. W 2006 r. został powołany na stanowisko adiunkta w Zakładzie

Gospodarki Przestrzennej i Geodezji Instytutu Melioracji, Kształtowania Środowiska i Geodezji na Wydziale Inżynierii Środowiska i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, które zajmuje do chwili obecnej. W roku 1999 ukończył dwusemestralne Studia Podyplomowe w zakresie szacowanie nieruchomości na Wydziale Geodezji i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie. Ukończył Studia Podyplomowe w zakresie urbanistyki i planowanie przestrzenne Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej.

Przedmiotem zainteresowań naukowych dra inż. Adam Zydrón jest leśnictwo, w tym zwłaszcza zagadnienia dotyczące wyceny wartości lasu oraz określonych właściwości (funkcji) lasu, w szczególności funkcji pozaprodukcyjnych. Jego dorobek naukowy obejmuje łącznie 97 pozycji, z czego większość (65 pozycji) ukazała się w druku po dacie uzyskania stopnia naukowego doktora nauk leśnych, tj. po roku 2006. Spośród 49 oryginalnych prac twórczych, 12 opublikowano w czasopismach z *Impact factor*. Łączna liczba punktów uzyskanych przez dr. inż. Adama Zydróna za opublikowane prace wg MNiSzW wynosi 404, a *Impact Factor* – 5,075 punktów. Z przeglądu publikacji wynika, że chociaż Wymieniony pracuje z reguły w zespole lub zespołach badawczych, to w publikacjach wyników badań zespołowych jego udział jest dominujący, gdyż udział współautorów nie przekracza 20-30 procent.

Cykl publikacji zatytułowanych: „Wartość środowiska a gotowość społeczeństwa do zapłacenia za to dobro” stanowi podstawę ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego. Na cykl ten składają się następujące publikacje (w porządku chronologicznym):

„Wartość środowiska a gotowość społeczeństwa do zapłacenia za to dobro” (rok publikacji 2013),

„Czynniki różnicujące wysokość rekompensaty w przypadku uniemożliwienia korzystania z Wielkopolskiego Parku Narodowego” (rok publikacji 2014),

„Podnoszenie świadomości społeczeństwa o nowych metodach wyceny wartości przyrody - Willingness to Pay oraz Willingness to Accept na przykładzie Wielkopolskiego Parku Narodowego” (rok publikacji 2015).

**Charakterystyka i ocena prac wchodzących w skład osiągnięcia naukowego
stanowiącego pt. „Wartość środowiska a gotowość społeczeństwa do zapłacenia za to
dobro”**

Potrzebę prowadzenia gospodarstwa leśnego zrodziła ograniczoność (rzadkość) zasobów leśnych. Od gospodarstwa leśnego wymaga się trwałego wytwarzania świadczeń w postaci produktów i usług.. Ponadto gospodarowanie powinno spełniać wymóg racjonalności (optymalności). Syntezą praktyczną tego wymogu jest zapewnienie rentowności, inaczej ekonomicznej efektywności gospodarstwa leśnego. Osiąga się ją wówczas, gdy wartość wytworzonych przez gospodarstwo dóbr, szerzej korzyści będzie większa od wartości poniesionych na jego funkcjonowanie nakładów. Problem w tym, że las jest przykładem dobra zaspokajającego różnorodne potrzeby człowieka i całego społeczeństwa i nie jest w obiegowym tego słowa znaczeniu przedmiotem obrotu rynkowego. Tak dzieje się nie tylko w naszym kraju, gdzie dominuje publiczna własność leśna, ale i w wielu innych krajach, nawet o całkowicie odmiennej strukturze własności leśnej. Działalność gospodarcza w lasach z reguły ukierunkowana jest na realizację wielu zadań i z tego powodu bardzo państwo rzadko decyduje się na wykorzystanie mechanizmów rynkowych do alokacji prawa swobodnego dysponowania lasami nawet dla celów ściśle komercyjnych. Stąd nie mamy opartego na rynku punktu wyjścia umożliwiającego wartościowanie lasu jako całości, jak i poszczególnych jego elementów składowych, czy wreszcie określonych właściwości (funkcji) lasu.

W kwestii waloryzacji zasobów naturalnych specjaliści podzielili się na dwa obozy. Jedni uważają, że wycena jest konieczna głównie ze względu na wymagania w zakresie racjonalizacji gospodarowania zasobami naturalnymi. Zasoby naturalne, w tym i lasy - twierdzą oni muszą uzyskać swoją cenę, jeśli mają być w stosunku do nich stosowane „normalne” reguły wyboru i kryteria alokacji, Dla zwolenników tego poglądu nie ma więc pytania, czy waloryzować zasoby (lasy!), lecz jak to należy czynić. Druga grupa (głównie ekonomistów) jest zdania, że potrzeba wyceny zasobów nie jest tak oczywista; najpierw trzeba zadać pytanie, czy nie można gospodarować (racjonalnie!) zasobami przyrody bez ich waloryzacji dokonywanej *ex ante*. Zanim recenzent zajmie stanowisko w tej spornej i w istocie rzeczy bardzo ważnej kwestii, spróbujmy przyjrzeć się bliżej, jak z tym problemem poradził sobie autor.

Habilitant wyraźnie opowiada się po stronie zwolenników pieniężnej wyceny wartości zasobów naturalnych. Szczególnie interesują go zagadnienia wyceny tzw. pozaprodukcyjnych funkcji lasów, w tym zwłaszcza funkcji rekreacyjnych. Problematyce tej poświęcił znaczną

część swoich prac naukowych, z których na szczególną uwagę zasługują trzy, wybrane przez Niego, jako podstawa ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego. Do publikacji tych należą:

1. Zydroń A; Kayzer D. 2015. *Podnoszenie świadomości społeczeństwa o nowych metodach wyceny wartości przyrody – Willingness to Pay oraz Willingness to Accept na przykładzie Wielkopolskiego Parku Narodowego* (25 pkt). Monografia ISBN 978-83-7986-078-4.
2. Zydroń A; Szoszkiewicz K. 2013. *Wartość środowiska a gotowość społeczeństwa do zapłacenia za to dobro*. Annual Set The Environment Protection. Tom 15: 2874-2886 (15 pkt, $if_{2013}=0,806$).
3. Zydroń A; Kayzer D; Szoszkiewicz K. 2014. *Czynniki różnicujące wysokość rekompensaty w przypadku uniemożliwienia korzystania z Wielkopolskiego Parku Narodowego*. Barometr Regionalny, tom 12 nr 4: 165-170 (8 pkt).

Ad 1. Charakterystyka i ocena monografii pt. „Podnoszenie świadomości społeczeństwa o nowych metodach wyceny wartości przyrody - Willingness to Pay oraz Willingness to Accept na przykładzie Wielkopolskiego Parku Narodowego

Monografia pt. „Podnoszenie świadomości społeczeństwa o nowych metodach wyceny wartości przyrody - Willingness to Pay oraz Willingness to Accept na przykładzie Wielkopolskiego Parku Narodowego” to najobszerniejsze opracowanie w cyklu publikacji stanowiących podstawę ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego. W wersji dostępnej dla recenzenta liczy 133 strony. Merytorycznie składa się z 9 rozdziałów o różnej rozpiętości tekstu. Sam „Wstęp” liczący 3 strony jest ogólnikowy, co nie wzbudził entuzjazmu recenzenta. Znacznie ważniejszy pod względem merytorycznym wydaje się być rozdział 2 pt. „Znaczenie wyceny usług ekosystemowych”, w którym wyodrębniono sześć podrozdziałów podając w syntetycznej formie m.in. definicje takich pojęć, jak: środowisko przyrodnicze, park narodowy, wartość nierynkowa, ale i treść terminu społeczne funkcje lasu, ogólne informacje na temat niektórych teorii wyceny pozaprodukcyjnych funkcji lasu oraz celowości wyceny ekonomicznej dóbr nierynkowych. Sporo zagadnień i trzeba dodać zagadnień trudnych. Recenzent rozumie, że zamiarem Autora było wpisanie się w stosunkowo słabo obecny w polskiej literaturze leśnej, a jakże ważny nurt rozważań o charakterze teoretyczno-metodycznym dotyczących wyceny wartości w gospodarstwie leśnym, ale i postrzegania roli lasów i leśnictwa w zrównoważonym rozwoju naszego kraju.

Wreszcie trzeci powód wynika z treści pracy i jej walorów merytoryczno-poznawczych. Generalnie motywy podjęcia badań są dla recenzenta zrozumiałe.

W strukturze układu treści recenzowanego opracowania szczególnie ważnym wydaje się być rozdział 3 pt. „Metody wyceny dóbr nierynkowych”. Rozdział stosunkowo obszerny, liczący 18 stron, czyli 13,5% całości tekstu.

Podstawowym celem tego rozdziału (rozdział 3 „Metody wyceny dóbr nierynkowych”) jest przedstawienie sposobu, w jaki nauka w swoich rozważaniach uwzględnia preferencje społeczne odnoszące się do tzw. dóbr nierynkowych mających usługowy charakter świadczeń i użyteczności gospodarstwa leśnego, określanych w języku polskim nieprecyzyjnym terminem „pozaprodukcyjnych funkcji lasów”. W rozdziale tym dr Adam Zydrón główną uwagę koncentruje na teoretycznych i praktycznych problemach wyceny pozaprodukcyjnych funkcji lasu. Wychodzi ze słusznego założenia, że wycena nierynkowa dóbr, świadczeń i użyteczności pochodzenia leśnego polega na ujawnieniu dających się dostrzec ludzkich preferencji. Autor zdaje sobie sprawę, że zadanie to ma ciągle charakter swoistego wyzwania. Dzieje się tak nie z powodów pojęciowych, a z uwagi na właściwe temu zjawisku problemy związane z ujawnianiem preferencji w sposób systemowy i wiarygodny, a zarazem użyteczny dla podejmujących decyzje. Stosowane w tym celu techniki wyceny można podzielić na dwie grupy, tj. 1) bezpośrednie i 2) pośrednie. Autor zapowiada korzystanie z obydwu wymienionych technik wyceny.

Metody bezpośrednie polegają na wykorzystaniu sondaży lub wywiadów umożliwiających uzyskanie indywidualnej oceny walorów środowiska przyrodniczego. Do znanych należy metoda wartości (ceny) kontyngentowej, która posługuje się sondażem jako sposobem ujawniania gotowości konsumenta do zapłacenia (ang. **Willingness To Pay** - WTP) lub jego gotowości do przyjęcia (ang. **Willingness To Accept** - WTA) określonej kwoty w zamian za dobra czy użyteczności nie objęte wymianą rynkową. **Sposób pośredni** polega na zbudowaniu *quasi* rynku na dane dobro nierynkowe (pozaprodukcyjną funkcję lasu). Do najpowszechniej znanych należy model kosztów podróży. Zasadniczy model kosztów podróży jest w miarę prosty i łatwy do zbudowania. Oparty jest na przesłankach, że nawet jeśli nie pobiera się opłaty za rekreacyjne korzystanie z terenów państwowych czy ogólniej publicznych, zażywający rekreacji płacą „cenę ekonomiczną” za specyficzne właściwości danego miejsca lub użyteczności. Tą domniemaną, czy ukrytą w swoisty sposób ceną jest koszt dojazdu (podróży) do tego miejsca. Jeśli odwiedzający określone miejsce (np. park narodowy) przyjeżdżają z różnych okolic (odległości), a ponadto mamy do czynienia z dużą zmiennością w zakresie przedsięwziętych podróży, można dokonać szacunkowego określenia

funkcji charakteryzującej liczbę odbywanych wycieczek. Otrzymaną w ten sposób krzywą popytu, można następnie wykorzystać do określenia indywidualnej gotowości do zapłacenia (WTP) i określenia sumarycznej wartości nadwyżki konsumenta. Ta ostatnia wartość stanowi wskaźnik ekonomicznej wartości danego miejsca.

Niezmiernie interesująca jest geneza intelektualna metody kosztów podróży. Otóż w roku 1947 Zarząd Parków Narodowych USA wystąpił z apelem do przedstawicieli nauk ekonomicznych, prosząc ich, aby to właśnie ekonomiści zasugerowali metody umożliwiające pomiar korzyści, jakich źródłem są parki narodowe oraz inne obszary zagospodarowane w celach ogólnospołecznych. Jednym z tych, którzy zareagowali na to wyzwanie był amerykański ekonomista Harold Hotelling, który w odpowiedzi zaproponował przyjęcie kosztów podróży związanych ze zwiedzaniem określonego miejsca w parku, jako „ceny domniemanej” tej wizyty. Sam Hotelling nigdy jednak nie zajął się praktycznym wykorzystaniem zaproponowanej metody i dlatego wymieniony Zarząd Parków Narodowych najwyraźniej zignorował przedstawione propozycje.

Chociaż koncepcja metody kosztów podróży związana jest z osobą Harolda Hotellinga, to wielką popularność zawdzięcza pracom dwóch innych ekonomistów amerykańskich, którymi byli Marion Clawson i Jack Knetsch.

Kolejny rozdział (rozdział 4) nosi tytuł „Charakterystyka Wielkopolskiego Parku Narodowego” ma charakter informacyjny.

Cel i zakres pracy sformułowano bardzo syntetycznie w rozdziale 5 „Cel i zakres pracy”. Warto może powtórzyć, że „... celem pracy było określenie „społecznej” (podkreślenie recenzenta) wartości Wielkopolskiego Parku Narodowego metodami: wyceny warunkowej i kosztów podróży oraz określenie czynników wpływających na wysokość WTP i WTA”. Celem niejako ubocznym, czy dodatkowym było określenie atrybutów wpływających na wartość nieruchomości niezabudowanych przeznaczonych na cele rolne i budowlane znajdujących się na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego.

Rozdział 6 „Metodyka badań” liczący 12 stron (9% tekstu) Autor podzielił na dwa podrozdziały, tj. 1, w którym przedstawił metodykę „określenia społecznej wartości Wielkopolskiego Parku Narodowego metodą kosztów podróży i wyceny warunkowej” oraz 2- przedstawiający „modele matematyczne opisujące związki przyczynowo - skutkowe w opracowywaniu wyników badań nad społeczną wartością obszarów chronionych”. Ten ostatni posiada jeszcze wyróżnione trzy jednostki niższego rzędu, tj. punkt dotyczący „Analizy logitowej”, „Analizy zróżnicowania poglądów ze względu na płeć (tablice kontyngencji)” oraz „Regresji wielokrotnej”. Tytuły wymienionych części są zdaniem recenzent mylące,

gdym przedmiotem badań nie są propozycje nowych metod: Autor po prostu skorzystał z metod już znanych.

Rozdział 7 zawiera wyniki badań ujęte w trzech podrozdziałach, tj. 1) charakterystyka badanej próby, 2) społeczna wartość Wielkopolskiego Parku Narodowego obliczona metoda wyceny warunkowej oraz 3) społeczna wartość Wielkopolskiego Parku Narodowego obliczona metodą kosztów podróży. Z kolei rozdział 8 poświęcono analizie wpływu obszaru chronionych na wartość nieruchomości.

Treść rozdział 9 prezentuje „Czynniki różnicujące skłonność respondentów do ponoszenia kosztów na rzecz Wielkopolskiego Parku Narodowego”, przy czym oddzielnie przedstawiono wpływ czynników różnicujących wysokość rekompensaty i oddzielnie skłonności respondentów do ponoszenia kosztów i przyjęcia rekompensaty za uniemożliwienie korzystania z terenu Wielkopolskiego Parku Narodowego.

Część merytoryczna opracowania kończy rozdział 10 pt. „Podsumowanie i wnioski”

Ocena opracowania

Wycena odnawialnych zasobów naturalnych jest centralną kwestią całej ekonomiki zasobów naturalnych. Dotyczy to także leśnictwa bowiem, jak stwierdza Profesor K. Rykowski w pięknie napisanym wstępie do książki Profesora Księdza Adama Zięby „Ekosystem leśny wartością człowieka”, „...problematyka wyceny wartości lasu pozostaje do dzisiaj jednym z najważniejszych problemów naukowych i filozoficznych człowieka”. Już po tym można sądzić, że problematyka ta do łatwych nie należy.

Realizacja funkcji pozaprodukcyjnych przyczynia się do powstawania tzw. pozytywnych efektów zewnętrznych gospodarki leśnej o charakterze dóbr publicznych, które najczęściej są dostępne powszechnie i bezpłatnie dla wszystkich potencjalnych użytkowników. Gospodarstwo leśne nie otrzymuje rekompensaty (zapłaty) za wytworzenie dóbr i korzyści niematerialnych. Jest to wyrazem braku, a przynajmniej niepełnej internalizacji efektów zewnętrznych gospodarki leśnej i znacznego niedowartościowania zasobów leśnych. Ponadto, koszty realizacji tych funkcji, jak również straty z tytułu zmniejszonych przychodów z produkcji surowca drzewnego (tzw. utracone możliwości, czyli koszty alternatywne) ponosi gospodarka leśna, zmniejszając tym samym wartość produkcji leśnej.

Recenzentowi zabrakło wyraźnego stwierdzenia, że wartość wielu dóbr ujawnia się dzięki cenom obserwowanym na rynku konkurencyjnym. Problem powstaje w przypadku

dóbr, które nie uczestniczą w wymianie rynkowej lub dla których – jak w przypadku dóbr publicznych – transakcje rynkowe nie ujawniają dobrze społecznych preferencji. Jednak również i wtedy rynek stanowi punkt odniesienia dla wyceny wartości.

Metoda kosztu podróży jest stosowana do wyceny składników środowiska przyrodniczego, którego wykorzystywanie wiąże się z koniecznością poniesienia pewnego nakładu mającego jakąś cenę rynkową. Na przykład, o walorach rekreacyjnych i widokowych parku świadczy natężenie ruchu turystycznego. Im więcej osób odwiedzających, im dłuższe pobyty oraz im bardziej kłopotliwa podróż, tym bardziej musi być ceniony obiekt będący przedmiotem zainteresowania odwiedzających.

Kwoty uzyskane metodą kosztu podróży powinny być rozumiane, jako dolne oszacowania poszukiwanej wartości. Wynika to z założenia o racjonalności podejmowanych decyzji. Nikt przecież nie wydałby jakiejś sumy na podróż, gdyby na co najmniej tyle nie cenił sobie celu podróży. Jednak implikacja w drugą stronę nie musi mieć miejsca. Tak więc wycena celu podróży może być oczywiście wyższa niż jej koszt.

Przedstawione formy pytań stosowanych w przypadku metody WTP zmierzają do zobiektywizowania odpowiedzi udzielanych przez respondentów. Warto podkreślić jasność opisu różnych technik przeprowadzania wywiadów i stosowanych pytań.

W pracy przedstawiono również problemy metodologiczne stosowania metody CVM, dotyczące jej wiarygodności, błędów systematycznych, a także poprawności metodycznej. Cenną częścią opiniowanej monografii jest analiza wad i zalet metody wyceny warunkowej z punktu widzenia jej praktycznej użyteczności. Analiza ta w dużym stopniu przywołuje opinie uczonych zagranicznych, chociaż krajowych też nie brakuje.

Warto jednak podkreślić, że zarówno badania ilościowe, jak i analizy matematyczno-statystyczne przeprowadzone zostały prawidłowo i nie budzą najmniejszych zastrzeżeń.

Sposób skonstruowania ankiety, podstawowego narzędzia badawczego, oraz treść zadawanych pytań umożliwiły analizę otrzymanych odpowiedzi oraz wyciągnięcie właściwych wniosków. Bardzo ciekawe i cenne wydają się analizy matematyczno-statystyczne. Należą do nich: analiza logitowa, analiza statystyki chi-kwadrat oraz regresja wielokrotna.

Ad 2. Charakterystyka i ocena opracowania pt. "Wartość środowiska a gotowość społeczeństwa do zapłacenia za to dobro"

W wymienionej pracy przedstawiono wyniki badań ankietowych, na podstawie których Habilitant skoncentrował się na (roz)budowie modelu statystycznego w porównaniu do omówionej wyżej w monografii. Dotyczy to zwłaszcza doboru zmiennych objaśniających w modelu, w tym m.in. „zmiennych ukrytych”.

Przedstawione w pracy wyniki badań i ich dyskusja są poprawne, a sformułowane na ich podstawie wnioski – w pełni uzasadnione.

Ad 3. Charakterystyka i ocena artykułu pt. . „Czynniki różnicujące wysokość rekompensaty w przypadku uniemożliwienia korzystania z Wielkopolskiego Parku Narodowego”

Cennym uzupełnieniem dwóch poprzednich prac jest artykuł pt. „Czynniki różnicujące wysokość rekompensaty w przypadku uniemożliwienia korzystania z Wielkopolskiego Parku Narodowego”. W pracy wykorzystano materiał empiryczny zebrany dla badanego obiektu w latach 2012-2013 wśród 1400 mieszkańców gmin zlokalizowanych w obrębie WPN oraz Poznania. Weryfikacja otrzymanych odpowiedzi (ankiet) pozwoliła uzyskać wyniki 577 wywiadów, poddanych wnikliwej analizie statystycznej. W pracy wykorzystano model logitowy do określenia skłonności respondentów do ponoszenia kosztów na rzecz WPN.

W pracy zastosowano metodę wyceny warunkowej (*Contingent Valuation Method, CVM*). Wyniki badań wykazały brak oczekiwań turystów odnośnie do rekompensaty za uniemożliwienie korzystania z parku, w odróżnieniu od mieszkańców pobliskich gmin i osób o niskich dochodach.

Przedstawione do oceny trzy wymienione wyżej prace stanowią istotny wkład w rozwój metod wyceny pozaprodukcyjnych funkcji lasu i gospodarki leśnej.

Charakterystyka ocena innych publikacji

Aby wyczerpać syntetyczną charakterystykę osiągnięć publikacyjnych dr. inż. Adama Zydronia, zwłaszcza w okresie po uzyskaniu stopnia doktora nauk leśnych, należy jeszcze wymienić opracowania ujęte w czterech działach tematycznych. Dotyczą one problematyki:

- zagospodarowania przestrzennego (4 prace),
- przyrodniczo-ekonomicznych aspektów zagospodarowania lasów (3 prace),

- rynku nieruchomości oraz wyceny tych nieruchomości (2 prace),
- leśnej stopy procentowej (1 praca).

Większość prac dotyczących wymienionych wyżej zagadnień została opublikowana w czasopiśmie (poza *Sylwanem*) o małym raczej zakresie oddziaływania. Mają jednak, co należy podkreślić, istotny wpływ na rozwój nauk leśnych.

W pierwszym z wymienionych działów tematycznych Habilitant przeprowadził badania, których celem było przedstawienie różnic w stopniu szczegółowości obowiązujących Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wybranych gmin aglomeracji poznańskiej. Dodatkowym celem tych badań było przedstawienie jednolitej metodologii planistycznej w zakresie tworzenia dokumentów planistycznych o strategicznym charakterze dla obszarów aglomeracji podmiejskich. Wyniki badań potwierdziły przyjętą hipotezę, że właściwe wyznaczenie kierunków rozwoju przestrzennego aglomeracji wymaga wszechstronnej analizy uwarunkowań w zakresie zagospodarowania przestrzennego gmin. Dotyczy to zwłaszcza szczegółowości i komplementarności ustaleń w planowaniu przestrzennym.

Drugim, a także częściowo trzecim obszarem badań dr. inż. Adama Zydronia są zagadnienia przyrodniczo-ekonomicznych aspektów zagospodarowania lasów oraz wyceny nieruchomości. Przykładem pracy z tego zakresu jest artykuł pt. *„Realizacja zalesień w Polsce w ramach programu rozwoju obszarów wiejskich”*. W wyniku badań stwierdzono, że grunty niezabudowane, które mogłyby być przeznaczone do zalesienia, z powodu procesu urbanizacji i wysokich cen gruntów są przeznaczane na inne, bardziej dochodowe z punktu widzenia inwestora, cele niż leśne, w tym zwłaszcza na cele budownictwa mieszkaniowego, przemysł i infrastrukturę.

Badania dotyczące zagadnień przyrodniczo-ekonomicznych potwierdziły, że gminy znajdujące się blisko miasta Poznań ze względów ekonomicznych nie przeznaczają gruntów pod zalesienie pomimo sprzyjających temu celowi uwarunkowań. Zalesianie gruntów z punktu widzenia dochodów gminy jest nieopłacalne w obecnych uwarunkowaniach społeczno-ekonomicznych. Również w innych regionach kraju następuje regres powierzchni przeznaczonych do zalesienia, przy czym rozmieszczenie zalesień gruntów rolnych, jak i ich natężenie wykazuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne. Zalesienia są wykonywane w większym stopniu na terenach o wysokiej lesistości.

Habilitant przeprowadził badania możliwości zastosowania metod dochodowych do wyceny gruntu leśnego oraz zastosowania rozwiązań wyceny gruntów leśnych stosowanych w wybranych krajach europejskich w polskich uwarunkowaniach społeczno-

ekonomicznych. Wykonał analizę wpływu obszarów chronionych na wartość nieruchomości. Udowodnił powszechną opinię, że wartość nieruchomości, w tym gruntów zabudowanych i niezabudowanych, wzrasta wraz ze wzrostem wielkości działki i zmniejszającą się odległością od obszarów leśnych. Ponadto, w wyniku przeprowadzonych badań wykazał, że stosowanie analizy regresji i modeli liniowych w szacowaniu nieruchomości jest uzasadnione ze względu na obiektywną i prostą metodę określania wpływu wielu cech na wartość nieruchomości.

3. Ocena dorobku dydaktycznego

Z dostępnych recenzentowi informacji wynika, że dr Adam Zydrzeń od początku pracy zawodowej prowadzi nieprzerwanie zajęcia dydaktyczne na kierunku Gospodarka Przestrzenna oraz Ochrona Środowiska a także na kierunku Inżynieria Środowiska. Lista prowadzonych przez dra A. Zydrzenia zajęć dydaktycznych (wykłady i ćwiczenia) przedstawia się jak niżej:

- a) gospodarki leśna – przedmiot pomocniczy na kierunku Gospodarka Przestrzenna,
- b) gospodarka nieruchomościami – przedmiot na kierunku Gospodarka Przestrzenna,
- c) urządzania obszarów wiejskich – przedmiot na kierunku Gospodarka Przestrzenna,
- d) wycena wód i gruntów pod wodami – przedmiot na kierunku Ochrona Środowiska,
- e) urbanistyka i planowanie przestrzenne – przedmiot na kierunku Inżynieria Środowiska,
- f) podstawy geodezji i kartografii – przedmiot prowadzony na kierunku Inżynieria Środowiska,
- g) ekonomiczne skutki opracowań planistycznych – przedmiot prowadzony na kierunku Gospodarka Przestrzenna,
- h) rzeczoznawstwo majątkowe – przedmiot na kierunku Gospodarka Przestrzenna,
- i) kompleksowe ćwiczenia terenowe.

Habilitant brał udział w działalności promocyjnej macierzystej Uczelni organizując m.in w latach 2009-2015 coroczne obchody „Gis Day” oraz uczestniczył w Poznańskim Festiwalu Nauki.

Dr inż. Adam Zydrzeń jest promotorem pomocniczym w otwartym przewodzie doktorskim mgr inż. Magdaleny Antkowiak, wykonującej pracę pt. „Wpływ rozmieszczenia wybranych wód na warunki spływu wód powierzchniowych w zlewni nizinnej” na Wydziale Inżynierii Środowiska i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

1. Ocena dorobku organizacyjnego

Ważnym obszarem aktywności zawodowej dr. inż. Adama Zydronia jest także działalność organizacyjna. W ciągu ostatnich kilku lat pełnił na Uczelni i Wydziale funkcje:

- pełnomocnika Dziekana ds. praktyk programowych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych kierunku Gospodarka Przestrzenna,
- członka Wydziałowej Komisji ds. awansowania i przeszerogowania pracowników nie będących nauczycielami akademickimi,
- członka Zespołu ds. jakości kształcenia na kierunku Gospodarka Przestrzenna,
- członka Zespołu do spraw przygotowania programu wg. Krajowych Ram Kwalifikacji dla kierunku Gospodarka Przestrzenna,
- głównego organizatora obchodów „Gis Day” na Wydziale Melioracji i Inżynierii Środowiska Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu,
- głównego organizatora kompleksowych ćwiczeń terenowych dla studentów kierunku Gospodarka Przestrzenna,
- członka Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej do przeprowadzenia rekrutacji na kierunek Inżynieria Środowiska w latach 2011-2013.

Podsumowanie i wniosek końcowy

Wysokiej presji na pozaprodukcyjne funkcje gospodarki leśnej nie towarzyszy gotowość społeczeństwa do rekompensowania ponoszonych przez tę gospodarkę nakładów na omawiane funkcje. Przyczyną tego zjawiska jest niewątpliwie zbieżność cech funkcji poza-produkcyjnych z dobrami publicznymi. Przede wszystkim charakteryzują się one tzw. niepodzielnością, a w rezultacie wspólnym ich użytkowaniem, co wyklucza zawieranie przez gospodarstwo leśne indywidualnych aktów kupna i sprzedaży z konsumentami tych funkcji. Zupełnie inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku dóbr prywatnych, na przykład surowca drzewnego, który z chwilą sprzedaży przechodzi na własność jego nabywcy. Nawet gdyby na świadczenie funkcji pozaprodukcyjnych zawierano umowy z określonymi „konsumentami”, to korzystałyby z nich również osoby trzecie, na zasadzie „pasażera na gapę”. Stąd właśnie obserwuje się zgłaszanie nadmiernego popytu na funkcje publiczne, zwłaszcza wtedy, gdy ktoś je już opłacił (na ogół budżet) lub w inny sposób spowodował ich realizację (presja zainteresowanych grup społecznych). Wówczas bowiem pozostali konsumenci również mogą korzystać z tych funkcji, właśnie jako owi pasażerowie na gapę.

Najprostszym, choć nie pozbawionym mankamentów, rozwiązaniem jest obarczenie państwa obowiązkiem zapewnienia świadczeń publicznych. Państwo z racji uprawnień władczych może wprowadzić prawne rozwiązania zobowiązujące właścicieli lub zarządców lasu do stosowania określonych form gospodarki leśnej. Do państwa należy również ustalanie i pobieranie podatków oraz opłat, a następnie ich podział w formie dotacji na różne cele. Obydwa te rozwiązania powinny być ściśle zharmonizowane, w przeciwnym wypadku, albo gospodarka leśna utraci przychody lub dotacje zapewniające jej ekonomiczną egzystencję, albo wzrośnie poczucie nierówności społecznej i utracone zostaną szanse na uzyskanie rozwiązań określonych w ekonomii, jako optimum w sensie Pareto (sytuacja, w której konsument jednej funkcji nie może już odnosić korzyści kosztem konsumenta innej funkcji lasu).

Wartość wyników i sposób przedstawienia treści

Praca, ograniczająca się do przyjętych przez Autora celów, nie we wszystkich aspektach jest nowatorska, jednak wzbogaca wiedzę w zakresie zagadnień już badanych. We wszystkich zadaniach (celach cząstkowych) mających realizować cel pracy, osiągnięto wyniki wartościowe, mające istotną wartość naukową, jako rzetelna weryfikacja i rozszerzenie istniejącej wiedzy w oparciu o nowy, oryginalny materiał. Wszystkie trzy opracowania są dobrze wykonane.

Wyniki pracy mają też walor oryginalności, bo zostały uzyskane przez Autora w samodzielnie przygotowanym i zrealizowanym programie badawczym, w którym pochodzenie materiałów źródłowych nie pokrywa się z innymi podobnymi badaniami.

Język rozprawy, terminologia, forma tabel i rycin nie budzą zasadniczych zastrzeżeń recenzenta. Wyniki są dobrze udokumentowane. Korzystnie zwraca uwagę na przykład uniknięcie powtórzeń, co jest, zdaniem recenzenta, częstym mankamentem podobnych prac. Recenzent nie dostrzegł też rzucających się w oczy niezręczności językowych.

Wniosek końcowy

Przedstawiona wyżej charakterystyka dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr. inż. Adama Zydronia wskazuje, że Wymieniony wniósł znaczący wkład w rozwój teorii i praktyki w dziedzinie nauk leśnych. Uzyskane przez dr. inż. Adama Zydronia wyniki badań dostarczają przesłanek dalszego rozwoju tej dziedziny nauk leśnych.

W działalności zawodowej dr. inż. Adama Zydronia ważne miejsce zajmuje Jego duże zaangażowanie w pracy dydaktycznej i organizacyjnej. Ilość oraz znaczne zróżnicowanie merytoryczne prowadzonych przez Niego wykładów nie tylko budzą uznanie, ale pozwalają sądzić, że Wymieniony poświęca wiele czasu na przygotowanie materiałów dydaktycznych. Dochodzi do tego duża aktywność organizacyjna dr. inż. Adama Zydronia na rzecz Wydziału Inżynierii Środowiska i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

Na podstawie przedstawionej oceny dorobku naukowo-badawczego oraz działalności dydaktycznej i organizacyjnej wyrażam opinię, że dr inż. Adam Zydrzeń spełnia wymagania określone w Ustawie o tytule naukowym i stopniach naukowych z dnia 14 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 65, poz. 595 i stawiam wniosek o dopuszczenie Pana dra. Inż. Adama Zydronia bdo dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Obory, w grudniu 2016 r.

/Lech Płotkowski/